

майбутнього. Шляхи самоактуалізації дуже індивідуальні, засновані на внутрішньому унікальному «Я» і кожен з шляхів веде до досягнення щастя. Проте дуже рідко звертається увага на те, що екзистенціалізм фіксує увагу тільки на поверхховому шарі існування людини, ізолюючи її від соціального тиску. В цій протидії реалізуються зобов'язання, які людина покладає на себе. Для Г. Марселя віра і є домінуючою мотивацією в самореалізації людини.

Зі свого боку, досліджуючи психологічні розлади, американська психологія К. Хорні розглядає «обітниці» як внутрішню домінанту, по суті екзистенціал людської поведінки, і, одночасно, як причину негативних психологічних наслідків. Вона називає внутрішні зобов'язання (обітниці) «диктатором для особистості», що віддаляє людину від щастя та поневолює її. Дослідниця вважає, що людина ставить себе під тотальний контроль власної волі, що часто виступає джерелом стресових ситуацій, вимагає максимальної концентрації сил, стає основою не тільки психологічних захворювань, але й може привести до деконструкції самості.

Таким чином, на трансцендентному рівні прагнення до самореалізації притаманне кожній людині, але форми її самоствердження можуть відрізнятися в різних соціокультурних та психологічних контекстах. Тому доцільно вважати самореалізацію одним з екзистенціалів людського буття, оскільки існує в повному розумінні слова лише той, хто сам собі задає цілі й досягає їх.

УДК 130.1

Анатолій Миколайович Малівський,
*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та соціології
Дніпровського національного університету
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна*

МЕТАФІЗИКА ДЕКАРТА ТА ПРОБЛЕМА ДУХОВНОСТІ

Уявлення про несумісність метафізики Декарта та духовності є хрестоматійними в сучасній літературі. Основою традиційної рецепції є техноморфне бачення філософської спадщини Декарта. Більш уважне прочитання текстів мислителя засвідчує наявність антропологічного виміру метафізики, форми прояву якого виходять за межі усталених уявлень.

THE METAPHYSIC OF DESCARTES AND PROBLEM OF SPIRITUALITY

The idea of the incongruity of the Descartes' metaphysic and high spiritual qualities is commonplace in the modern literature. The basis of the traditional reception is technomorphical vision of the philosophical legacy. The careful attitude to Descartes' texts testifies the presence of the anthropological measurement in metaphysic; the latter manifestation is beyond the limits of the adopted conceptions.

Кардинальна зміна парадигми світовідношення в наші дні передбачає відмову від, по-перше, домінуючої настанови на вичерпне пізнання й кардинальне перетворення світу та, по-друге, перехід до настанови на самовибудовування людини як духовної істоти. Як концентрований вираз специфіки способу ставлення до світу доцільно розглядати метафізику. В дослідницькій літературі прийнято наголошувати доцільності подолання метафізики Нового часу як техноморфної. Істотною вадою означеної інтерпретації є нехтування традиціями історії європейської філософії, де метафізика протягом багатьох століть зберігає незмінною свою онто-тео-логічну структуру.

Нинішній світ зосереджений на пошуках духовної альтернативи технократизму, тобто встановлення меж втручання людини в процеси природи та культури. До числа детермінуючих чинників становлення техногенної цивілізації прийнято відносити метафізику Декарта як один з найбільш яскравих та глибоких проявів діяльній настанови. Для нас істотно, що така рецепція метафізики включає в себе нігілізм стосовно вищих рівнів буття. А оскільки драматичність культури ХХ значною мірою полягає в нехтуванні духовними вимірами природи людини, то останнім часом спостерігається посилена увага до неї та актуалізується проблема критичного переосмислення класичної метафізики. Насамперед проблематизується техноморфне тлумачення позиції Декарта. Звертання до відповідної історико-філософської літератури та текстів французького мислителя засвідчує поширеність редукціоністського образу метафізики Картезія. Зокрема наслідки впливу картезіанського *cogito* прийнято пов'язувати з повним розривом із природою та тезою про антигуманність *cogito*.

Однак філософська спадщина Декарта в нинішньому контексті демонструє свою амбівалентність. Неупереджене її бачення

передбачає пильну увагу до тривалий час прихованого антропологічного задуму мислителя. До числа переконливих аргументів належить однозначна й категорична перша назва «Дискурсії про метод» – «Проект всезагальної науки, спроможної піднести нашу природу на найвищий щабель досконалості». Також слушною є увага до специфіки бачення Картезієм предмету метафізики, яке є результатом його власного вибору на основі свободи, тобто відповіддю на питання про належні засади власне людського способу існування. Змістовним увиразненням останньої є свобода волі як найвеличніший з усіх станів душі та розбудовані на її базі поняття *generosite* та доказ існування Бога.

УДК 130.123.4:364.628

Рогова Олена Георгіївна,
кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри філософії
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР»

ДУХОВНІСТЬ ЯК ПІДГРУНТЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

Дослідження зупиняється на загальних зв'язках між теорією ментального здоров'я та духовним розвитком особистості. Обґрунтовано, що поліпшення психічного здоров'я стає можливим з урахуванням психофізіологічних та метаантропологічних аспектів людського існування. Цей підхід вимагає міжгалузевої співпраці всіх зацікавлених сторін. Наголошено на необхідності пошуку шляхів формування духовних цінностей як складових ментального здоров'я.

O. G. Rogova

SPIRITUALITY AS A BASIS OF MENTAL HEALTH

The research dwells upon general connections between the theory of mental health and spiritual development of personality. It is reasoned that improvements in mental health become possible with the account of psycho-physiological and meta-anthropological aspects of human existence. This approach requires cross-sectoral cooperation of all parties concerned. In this research was underscore for finding ways to form spiritual values as constituents of mental health.

Ментальне здоров'я – одна з найважливіших загальнолюдських цінностей, бо саме воно є основою благополуччя і гармонії людського життя. Термінологічно поняття «ментальне здоров'я» використовується для опису будь-якого рівня розумового і/або емоційного благополуччя і/або відсутності психічного розладу.